

Зелената архитектура в контекста на постмодерната култура

Урбанистичните измерения
на устойчивото развитие

Арх. Лило Попов

Учебен курс, първа сесия: “Проектиране на нискоенергийни сгради”
Боровец, хотел “Самоков”, 9-11 декември 2009 г.

- **1987 година:**
- **Устойчиво развитие** е развитие, което задоволява днешните потребности, без да осуетява възможността бъдещите поколения да задоволят своите
- **Sustainable development** is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.

Г-жа Х. Брундтланд
председател на
комисията по околна
среда и развитие към
ООН

Идеята за устойчивото развитие е част от постмодерната архитектурна парадигма:

то е основополагаща концепция, която не само в голяма степен определя съвременното градоустройствено мислене и действие, но и спрямо нея се оценяват градоустройствените решения - като “съвременни”, “правилни” и т.н. - или обратно.

Развитие и постепенно формиране на идеята

През по-голямата част от човешката история антропогенните промени са сравнително малки.

Качествено **нов етап** в отношението “общество-град-природа” настъпва с **индустриалната революция**. Градът става арена на остри социални конфликти, а промишлеността замърсява околната среда в мащаби, които природата вече не може да понесе.

Израз на тревогата, че ограничените ресурси могат да се окажат недостатъчни при неограничено нарастване на населението е съчинението на Томас Малтус “Опит за закон на народонаселението” (An Essay on the Principles of Population, 1798-1803).

Томас Малтус.

Индустриалната революция

ражда два “култа” в общественото съзнание, включително и в градоустройството и архитектурата: **култа към природата и култа към машината.**

- В този контекст са **Концепцията за града-градина** на Хауърд (1850-1928), както и изобилието от остро критически текстове и социални проекти (Х. Джордж, Д. Ръскин, У. Морис, Е. Белами, П. Джедс).
- Преди Лео Корбюзие да произнесе прочутата си фраза “домът е машина за живеене”, писателят Хърбърт Уелс (1866-1946) изказва същото твърдение за града. Тя работи лошо, пише той, свързващите механизми са остарели, трябва да се почисти и да се премахнат някои детайли. Според Уелс хората трябва да живеят на село, а в града да идват само по работа или за задоволяване на определени потребности.
- Големият град ще се пръсне като капка живак, пророчествува писателят.

Е. Хауърд

*С възникването на **модерната архитектура** възниква и проблемът за жизнената среда в съвременната му острота.*

- **Машинната метафора** владее не само естетиката, тя пронизва цялото мислене на 19 и първата половина на 20 век
- На Модернизма е чужда идеята за ограниченост на ресурсите, на първо място енергията, за възможността от необратима деградация на природата в глобален мащаб.

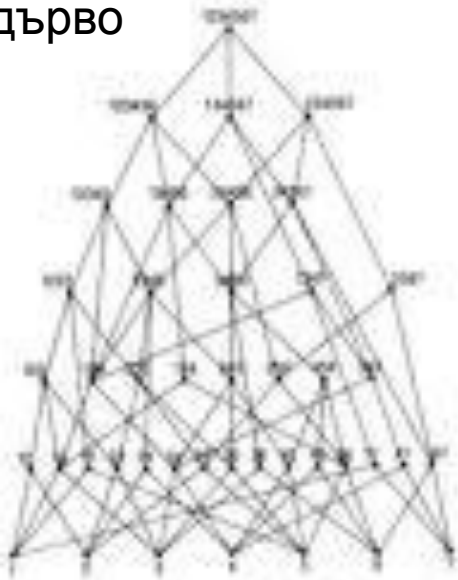

Втора половина на 20 век: ново измерение на отношението “общество -град-природа” – **глобалното.**

- Утвърждава се **нов подход в мисленето, нов поглед върху света.**
- Едно от неговите най-ярки изражения е развитието на теорията на системите, съответно - **системният (системно-структурният) подход.** На преден план излиза интегративното (а не разчленяващото) начало, вниманието се заостря върху цялото, върху сложните и многообразни връзки между елементите на структурата.
- Фундаментално значение за градоустройствената теория в този смисъл има студията на Кристофър Александър **“Градът не е дърво”** (1966).

К. Александър. Градът не е дърво

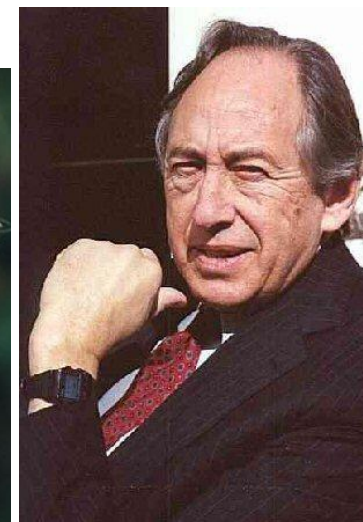
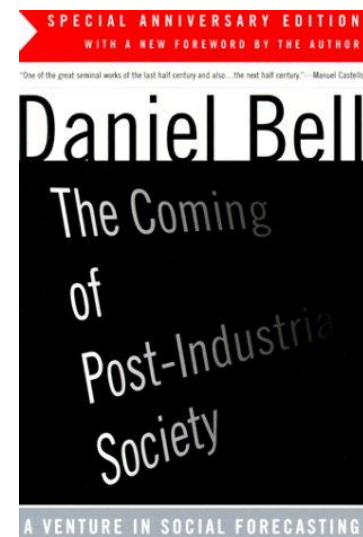

Обозначаване на промяната:

- Предлагат се различни термини:
- “постиндустриално общество”,
- “трета вълна”,
- технотронно общество,
- информационно общество
- В културната сфера, съответно в архитектурознанието се наложи терминът “**постмодернизъм**”.

Чарлз Дженкс

Алвин Тофлер
“Третата вълна”

Проява на новата ориентация в мисленето:

екологическият подход.

- Ернст Хекел въвежда термина “**екология**” през 1866 (или 1869) г., за да обозначи отношението на животните към средата и към другите организми, но съвременната представа за екологията е свързана с обособяването ѝ като наука и преминава през различни етапи.
- Към средата на 20-те години тя се превръща в “синекология”, която изследва общности от видове, съответно хранителните вериги и “пирамиди”.
- Към 1950 г. се появява понятието “**екосистема**” като **основен обект за изследване**.
- Следващият етап е в осъзнаването на обстоятелството, че различните екосистеми взаимодействат помежду си и образуват едно цяло - глобалната екосистема, биосферата: това е етапът на 70-те години.
- Поредната стъпка в еволюцията на концепцията е признанието на доминиращата роля на човека в биосферата. Околната среда, **включително урбанизираната**, се осъзнава като **екосистема**. Това са отличителните характеристики на етапа на 80-те години.

Ернст Хекел

Концепцията за устойчивото развитие се утвърждава като водеща през 90-те години: **следващ етап от това развитие.**

- Отнесен към града като **социално** явление, екологическият подход все повече губи биологичния си корен. С други думи, тази концепция е вече не толкова разклонение от общия ствол, колкото израства върху мощна “коренова система” от различни науки: физически, биологически, обществени.

Club of Rome

- **За формирането на новата концепция съществено значение има дейността на т.н. “Римски клуб”, създаден през 1968 г. от група европейски интелектуалци. Още през 1969 г. в книгата “Пред прага на бездната” на един от инициаторите - Аурелио Печеи (1908-1984), се утвърждава разбирането, че е в интерес на всички основни човешки формации да планират заедно **общото бъдеще на човечеството.****

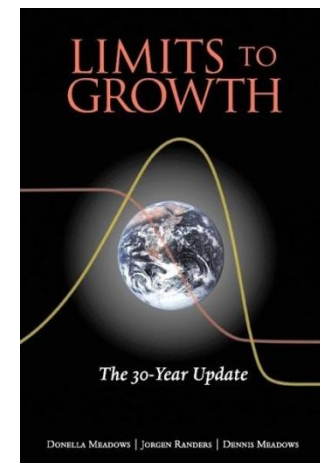

1972 г. “Граници на растежа” (Limits to Growth) първият доклад на Римския клуб

- За първи път така открито и аргументирано се оспорва господстващата дотогава представа за **растежа** като залог за прогрес и средство за решаване на обществените проблеми. Изводът, че материалният растеж не може да продължава безкрайно, се тълкува като концепция за **“нулев растеж”** (макар членовете на Римския клуб да оспорват такова тълкуване). Очевидно, че такава перспектива е абсолютно неприемлива за по-бедните страни. Но, така или иначе, докладът изиграва своята роля за оформянето на ново схващане на света

Dennis Meadows

Така се заражда **концепцията за допустим растеж**

- Формира се и **концепцията за динамичното равновесие** между обществото и външната биофизична среда:
- “Общество в “устойчиво равновесие” е онова, което при изменящите се вътрешни и външни условия е в състояние да постига винаги ново, задоволително равновесие както вътре в себе си, така и в отношенията си към цялостната жизнена среда /.../ В цялостната човешка система /.../ е необходима постоянна ръководна намеса на човека за поддържане или възстановяване на адекватно социално или екологично равновесие /.../ Една от основните нови отговорности на човечеството е поддържането на глобалната човешка система в устойчиво равновесие - вътре в системата и по отношение на екосистемите” (Печеи).
- Остава да добавим, че концепцията за **растежа** се измества от концепцията за **развитието** на човека, на човешките качества, за да установим, че **към края на 70-те години вече са налице всички условия - не само в обективната, материална сфера, но и в духовната, концептуалната - да се появи концепцията, която десет години по-късно ще се превърне в определяща световното развитие.**

Концепцията за устойчивостта определя и ще определя общественно-икономическото развитие, в това число и архитектурно-градоустройственото.

- Независимо от технологическия напредък, за решаването на градските проблеми се разчита извънредно много на *градоустройствените действия, на градоустройственото планиране*:
- "Колкото и вредно, погрешно и прекалено да е понякога планирането, то рядко е толкова пагубно, колкото отсъствието му" (*Marcia D. Lowe. Shaping Cities: The Environmental and Human Dimensions. Worldwatch Paper 105, Oct. 1991*).
- Следователно, ако изборът на пътя на устойчивото развитие е наистина съдбоносен избор, то **професията на архитекта и на градостроителя отново се превръща в една от най-важните професии!** Отново - след Модернизма, но по нов начин - можем да говорим за **мисията на архитекта!**